

Uppmärksamma även romaner med en barmhärtig syn på människan

Många av de böcker som får plats i massmedias kulturutrymmen, till exempel [i SvT:s Babel](#), uttrycker en nyliberal moral- och samhällssyn. Nu börjar Babel dock ibland rekommendera något lättare böcker. Detta anknyter till en recension i DN av [David Norlins roman Vikarien](#).

Al
la
i
ro
ma
ne
n
be
te
r
si
g
he
lt
no
rm
al
t,
so
m
ma
n
sk
a

oc
h
re
ce
ns
en
te
n
kå
nn
er
fö
rt
vi
vl
an
in
fö
r
hu
vu
dp
er
so
ne
n
so
m
är
så
ge
no
ms
ni
tt
li
g:

"T
än
k
om
mä
nn
is
ko
r
är
så
hä
r
pl
at
ta
?"
De
t
hä
r
vä
ck
er
ta
nk
ar
ho
s
mi
g
om
hu
r
kr
av
en

på
hu
r
”s
vå
ra
”
bö
ck
er
na
på
ku
lt
ur
si
do
rn
a
sk
a
va
ra
fö
r
lä
sa
re
n
oc
h
vi
lk
en
mo
ra
ls

yn
de
ss
a
"s
vå
ra
"
ro
ma
ne
r
ut
tr
yc
ke
r.

Medmänniskorna värre än Kapitalet

Enskilda låg- och medelinkomsttagares personliga moral är mer avgörande för omgivningens lycka än vad storbolagens och regeringarnas är i den "fina" skönlitteraturen. Den prisade, "svåra" romanen [Jag for ner till bror](#) är full av män som Jana Kippos, huvudpersonens, far, som begår våldtäkt och incest, samtidigt som fadern är utsugen av kapitalet.

Många av böckerna som ges utrymme i till exempel Babel innehåller traumatiska skildringar av psykos, slutenvård och annat som får i alla fall mig att vilja ge upp livsgnistan. Trauman finns i mångas liv.

Orealistiskt med good enough?

Men är människor överlag inte vänligare än i böckerna som Babel och andra kulturrum rekommenderar?

De
n
so
ci
ol
og
is
ka
fa
ck
bo
ke
n
Jä
ml
ik
he
ts
an
de
n
vi
sa
r
me
d
ex
em
pe
l
fr
ån
fo
rs
kn
in
g

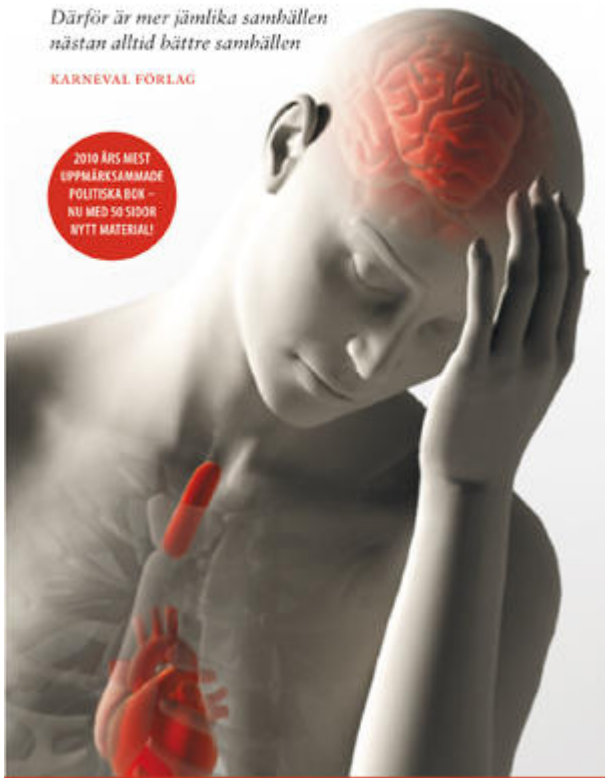
RICHARD WILKINSON KATE PICKETT

JÄMLIKHETSANDEN

*Därför är mer jämlika samhällen
nästan alltid bättre samhällen*

KARNEVAL FÖRLAG

2010 ÅRS MEST
UPPMÄRKSAMMADE
POLITISKA BOK –
NU MED 50 SIDOR
NYTT MATERIAL!

"Jämlikhetsanden utgör en ren guldgruva av forskningsunderbyggda argument för en mer rättvis fördelning av samhällsresurser." EVA-LOTTI HULTÉN I GP

oc
h
st
at
is
ti
k
at
t
lå
g-
oc
h
me
de
li
nk
om
st
ta
ga
re
s
oc
h
he
la
sa
mh
äl
le
ts
mo
ra
l
i
hö

g
gr
ad
fo
rm
as
av
hu
r
my
ck
et
jä
ml
ik
he
t
et
t
sa
mh
äl
le
ha
r
el
le
r
in
te
ha
r.

Många böcker i personlig utveckling betonar att vi inte kan göra mer än så gott vi kan och att misslyckanden är en del av allas våra liv. Faktaböcker om samhället visar ofta att vi har störst möjlighet som art om alla vi operfekta samarbetar, gör

så gott vi kan och förlåter varandra mycket.

Jag behöver ju inte se på Babel men jag drömmer om barndomens romaner som gjorde mig lycklig, hoppfull och godhjärtad istället för Babels böcker som mestadels bara sprider dystopi, moralism, självkritik, kritik och neuroticism. Delvis beror det ju på att många "fina" böcker har en sådan karaktär.

Maktkritisk glädje av nöden

Men jag efterlyser också en ny typ av romaner med ett slags mjukare feelgoodsocialrealism där kritiken slår mot samhällstoppen och inte mest mot karaktärerna i boken.

Böcker kunde visa hur människor med sina fel och brister ändå godhjärtat försöker se och skapa det stora i det lilla och överleva kapitalismens utmaningar med glädjen och någon godhet i behåll.

Att beskriva människor som antingen onda eller offer är kanske naturalistiskt och fint, men det är inte personlighetsutvecklande. Många kvinnor dras till dåliga män för att de är vana vid sådana. Många män blir dåliga för att de vant sig vid att många män är dåliga. Vi människor gillar lätt vad vi är vana vid.

Därför behöver vi också moraliskt acceptabla karaktärer. Dessa måste ändå vara tillräckligt fulla av misstag och tillkortakommanden för att kännas realistiska. Huvudpersonerna i en del av skönlitteraturen på kultursidorna borde kunna få kännas som good enough och som något som det vore kul och bra att leva upp till. Skulle inte en sådan skönlitteratur och litteraturkritik kunna skapa en bättre värld och en njutbarare läsoplevelse?

Hoppingivande berättelser

Böcker jag minns som lever upp till mina krav finns. Många är dock serieböcker eller tv-serier. Jag tänker på *Arne Anka*, *Nemi* och *Nya Serieparaden*. *Seinfeld*, *Vänner* och *How I met your mother* skulle också kunna fungera om de blev mer kritiska mot

den rikaste procentens makt. *Tillsammans är man mindre ensam* av **Anna Gavalda** är också en lysande roman om hur fattiga människor av olika bakgrund kan få det bättre genom att samarbeta. *Döda poeters sällskap* hade varit bra om den slutat lyckligt.

Väldigt många maktkritiska amerikanska filmer och romaner som skildrar godhjärtade uppror mot makten slutar ändå med att de upproriska är de onda och eller förlorar. **Robin Williams** protagonist får också ta smällen i filmer som *Good morning, Vietnam* och *One hour photo*.

I
Th
e
gr
ea
t
Ga
ts
by
få
r
hu
vu
dp
er
so
ne
ns
ny
ri
ke
up
pk
om
li

ng
ti
ll
ko
mp
is
vi
sa
at
t
fa
tt
ig
a
mä
nn
is
ko
r
in
te
ka
n
bl
i
ri
ka
ut
an
at
t
fö
rl
or
a
si
n

he
de
rl
ig
he
t.
Ny
ri
ka
bl
ir
vu
lg
är
a.
Dä
rf
ör
få
r
up
pk
om
li
ng
en
so
m
mo
ra
li
sk
t
st
ra
ff
dö

på
sl
ut
et
.

Ett öga rött av **Jonas Hassen Khemiri** och *Hjälp mitt namn är Zbigniew* av **Zbigniew Kuklarz** är romaner som skildrar invandring och integration utan att ta bort hoppet om ljuset i läsaren. Många av **Aarto Paasilinnas** romaner som särskilt *De hängda rävarnas skog* uttrycker också på ett humoristiskt sätt sympati med vardagens klantiga medmänniskor.

Den finske romanförfattaren **Mika Waltari** skrev såväl dramatiskt finstämda som en del mer cyniskt och maktkritiskt skämtsamma romaner. En av de roligare var *Mikael Ludenfot* som handlar om en förrymd finsk djäken (prästlärning) och hans vän, en smedlärning och deras humoristiska, gränslösa eskapader i en bild av Europas 1500-tal. Sensmoralen i boken är att endast när arbetarklassen och medelklassen samarbetar kan de besegra förtrycket.

Röde Orm av **Frans G Bengtsson** är en glad skildring av vikingatiden inte mindre korrekt än många faktaböcker om denna period. De tidiga arbetarromanerna från Sveriges 1900-tal hade ju ofta inslag av fester och glatt sex med samtycke. De brittiska romanförfattarna **Nick Hornby** och **Mike Gayle** är feelgoodsocialrealism om mäns relationer och kärleksförhållanden som känns äkta och uppiggande.

Måste då all skönlitteratur vara positiv? Nej, men kan inte de romaner som ger hopp om livet och nåd åt vardagens taffliga, kantstötta människor lika ofta som de mer stränga romanerna få utrymme på kultursidorna.

Böcker om psykologi, personlig utveckling och faktaböcker om samhället har i alla fall en mycket mer barmhärtig syn på människorna än många "svåra" och därmed "fina romaner". Kan vi

få njuta av att läsa romaner som ger oss hopp och lär oss något om kampanda samt frihet under ansvar i dagens senkapitalism?

Text: Oskar Brandt

Illustration framtagen med AI